

ŠEST VĚCÍ,
KTERÉ SE DĚTI
POTŘEBUJÍ NAUČIT

Probud'te se!

Vol. 100, No. 2 2019 CZECH

Celkový náklad 78 282 000 výtisků

Vychází ve 211 jazycích

Awake! (ISSN 0005-237X)

July/August 2019

© 2019 Watch Tower Bible

and Tract Society of Pennsylvania.

Printed in Germany.

© Druck und Verlag: Wachturm Bibel-

und Traktat-Gesellschaft, Selters/Ts.,

V. i. S. d. P. Manfred Steffensdorfer, Selters/Ts.

ČESKÁ REPUBLIKA:

Náboženská společnost

Svědkové Jehovovi

P. O. Box 59

158 00 Praha 58

SLOVENSKO:

Náboženská spoločnosť

Jehovovi svedkovia

P. O. Box 2

830 04 Bratislava 34

Úplný seznam adres najdete

na www.jw.org/cs/kontakt.

ÚVOD

Šest věcí, které se děti potřebují naučit

Jaké vlastnosti byste chtěli, aby mělo vaše dítě, až bude dospělé?

- Sebeovládání
- Pokora
- Houževnatost
- Zodpovědnost
- Rozumnost
- Poctivost

Děti takové vlastnosti nezískají samy od sebe. Je potřeba, abyste jim v tom pomohli.

Tento časopis rozebírá šest důležitých věcí, které vaše děti můžete naučit a připravit je tak na dospělost.

Máte zájem o další informace
nebo o bezplatné studium Bible?

Navštivte stránky
www.jw.org

nebo napište na jednu
z výše uvedených adres.

Tato publikace není určena k prodeji. Je poskytována v rámci celosvětové biblické vzdělávací činnosti, která je podporována dobrovolnými dary. Přispět můžete přes stránku donate.jw.org. Pokud není uvedeno jinak, jsou biblické citáty převzaty ze Svatého Písma – Překlada nového světa (se studijními poznámkami).

Šest věcí, které se děti potřebují naučit

1. **VĚC:** K čemu je dobré sebeovládání

2. **VĚC:** Jak být pokorný

3. **VĚC:** Jak být houževnatý

4. **VĚC:** Jak být zodpovědný

5. **VĚC:** Je prospěšné učit se od dospělých

6. **VĚC:** Je potřeba mít morální hodnoty

1. VĚC

K ČEMU JE DOBRÉ SEBEOVLÁDÁNÍ

CO JE SEBEOVLÁDÁNÍ?

K sebeovládání patří, že člověk dokáže

- čekat a nemít všechno hned
- odolat různým touhám a nutkáním
- dokončit nezábavné úkoly
- upřednostnit zájmy druhých

PROČ JE SEBEOVLÁDÁNÍ DŮLEŽITÉ?

Děti, které se umí ovládat, dokážou odolat pokušení udělat něco špatného, i když by je to možná lákalo. Naopak u dětí, které jsou na tom se sebeovládáním hůř, je pravděpodobnější, že budou

- mít sklon k agresivitě
- mít deprese
- kouřit, opijet se nebo brát drogy
- nezdravě jíst

Jedna studie ukázala, že děti s větším sebeovládáním mívají v dospělosti méně problémů se zdravím, s penězi i se zákonem. Profesorka Angela Duckworthová z Pensylvánské univerzity z této studie vyvodila závěr: „Vypadá to, že sebeovládání není nikdy dost.“

JAK NAUČIT DĚTI SEBEOVLÁDÁNÍ

Naučte se říkat ne a stát si za tím.

BIBLE ŘÍKÁ: „Ať vaše slovo *Ano* znamená *ano*, vaše *Ne ne*.“ (Matouš 5:37)

Malé děti někdy chtějí vyzkoušet, jak vážně rodič svoje slova myslí, a tak se začnou hlasitě vztekat – možná dokonce na veřejnosti. Když rodič ustoupí, dítě zjistí, že záchvat vzteku je dobrý způsob, jak *ne* změnit na *ano*.

UČTE DÍTĚ ODMALIČKA

Když svému potomkovi už teď říkáte *ne*, pomůže mu to, aby později v životě dokázal říct *ne* sám sobě – třeba až ho budou lákat drogy nebo jiné špatné věci.

Na druhou stranu, když rodič řekne *ne* a stojí si za tím, dítě se naučí jednu základní životní pravdu – že *vždycky nedostaneme to, co chceme*. „Lidé, kteří tuto skutečnost pochopí, jsou paradoxně šťastnější,“ napsal dr. David Walsh. „Svým dětem nijak nepomůžeme, když je naučíme, že všechno, co si přejí, jim svět okamžitě naservíruje na stříbrném podnose.“*

Když svému potomkovi už teď říkáte *ne*, pomůže mu to, aby později v životě dokázal říct *ne* sám sobě – třeba až ho budou lákat drogy, předmanželský sex a podobné věci.

* Z knihy *No: Why Kids—of All Ages—Need to Hear It and Ways Parents Can Say It*.

Naučte děti, že každý skutek má pozitivní nebo negativní důsledky.

BIBLE ŘÍKÁ: „Cokoli člověk rozsévá, to také sklídí.“
(Galaťanům 6:7)

Vaše dítě potřebuje pochopit, že každý čin má svoje důsledky, takže nedostatek sebeovládání pro něj bude mít nepříjemný dopad. Například pokud váš syn často nedokáže krotit svůj vztek, druzí se mu možná radši budou vyhýbat. Pokud se naopak naučí nenechat se vyprovokovat – nebo třeba trpělivě naslouchat a neskákat druhým do řeči – ostatní s ním budou rádi. Pomozte dítěti pochopit, že když se bude snažit ovládat, povede se mu v životě mnohem líp.

Naučte děti správně si stanovit priority.

BIBLE ŘÍKÁ: „[Ujistěte se] o důležitějších věcech.“
(Filipanům 1:10)

Sebeovládání není jenom o tom nedělat špatné věci. Znamená to taky dělat věci, které jsou potřeba, i když nemusí být zrovna zábavné. Je dobré, když se vaše dítě naučí stanovit si priority a potom se podle toho řídit. Ved'te ho k tomu, aby důležité věci udělalo ze všeho nejdřív. Například by mělo udělat domácí úkoly a teprve potom se věnovat zábavě.

Dávejte dobrý příklad.

BIBLE ŘÍKÁ: „Dal jsem vám příklad, abyste se chovali, jako jsem se já zachoval k vám.“ (Jan 13:15, Bible21)

Vaše dítě vidí, jak reagujete v nepříjemných nebo stresujících situacích. Ukazujte mu svým příkladem, že se sebeovládáním jdou věci líp. Například když dítě zkouší vaši trpělivost, rozčílíte se na něj, nebo dokážete zůstat klidní?

Jděte příkladem

- Vidí moje dítě, že dokážu zvládat náročné situace bez toho, abych se rozčílil?
- Vysvětlil jsem dítěti, proč se snažím řešit problémy v klidu?
- Řeklo by o mně moje dítě, že jsem impulzivní a výbušný, nebo že jsem vyrovnaný a umím se ovládat?

Co se osvědčilo

„Naše dcera sice mohla být otrávená nebo naštvaná, ale nenechali jsme ji, aby svoje pocity přenášela na lidi okolo. Když se nedokázala ovládat, poslali jsme ji pryč, dokud se neuklidní.“

(Theresa)

„S manželkou jsme si dávali záležet, abychom našim dětem pokaždé řekli, čím nám udělaly radost. Pochválili jsme je, když je různé těžké situace nerozladily nebo když se dokázaly ovládnout a zůstat v klidu.“ (Wayne)

2. VĚC

JAK BÝT POKORNÝ

CO JE POKORA?

Pokorní lidé mají úctu k druhým. Nechovají se namyšleně ani nečekají, že s nimi budou ostatní zacházet nějak výjimečně. Upřímně se o druhé zajímají a jsou ochotní se od nich něco naučit.

Někteří pokoru nesprávně považují za slabost. Ve skutečnosti je to ale silná stránka osobnosti, která člověku pomáhá uvědomovat si svoje chyby a uznávat svá omezení.

PROČ JE POKORA DŮLEŽITÁ?

- **Pokora napomáhá lepším vztahům.** „Obecně vzato, pokorní lidé mají k druhým blíž,“ říká kniha *The Narcissism Epidemic*. Dodává, že takoví lidé „si s ostatními líp rozumí“.
- **Pokora dítěti pomůže do budoucna.** Když se vaše dítě naučí pokoře, pomůže mu to teď i v budoucnu – například až si bude hledat zaměstnání. „Mladý člověk, který překypuje sebevědomím a neuvědomuje si své nedostatky, si při pohovoru nejspíš nepovede dobře,“ píše dr. Leonard Sax. „Ale u mladého člověka, kterého upřímně zajímá, co mu personalista říká, je pravděpodobnější, že danou práci dostane.“*

JAK NAUČIT DĚTI POKOŘE

Pomáhejte jim, aby si o sobě nemyslely příliš.

BIBLE ŘÍKÁ: „Kdo si myslí, že je něco, a přitom nic není, ten si něco nalhává.“ (Galatánům 6:3, Bible21)

- **Nepoužívejte zavádějící fráze.** Může se zdát, že věty jako „Můžou se ti splnit všechny sny“ nebo „Můžeš to dotáhnout, kamkoli budeš chtít“, bu-

* Z knihy *The Collapse of Parenting*.

ÚČTE DÍTĚ ODMALIČKA

Dítě, které se doma naučí vykonávat obyčejné práce, bude v dospělosti nejspíš dobře spolupracovat s druhými.

dou vaše dítě motivovat. V životě to ale funguje jinak. Je pravděpodobné, že dítěti se teď i v budoucnu povede líp, když si bude dávat rozumné cíle a pracovat na tom, aby jich dosáhlo.

- **Chvalte za konkrétní věci.** Když dítěti jenom říkáte, jak je skvělé, pokoře ho tím nenaučíte. Buďte konkrétní.
- **Nenechte dítě neomezeně používat sociální sítě.** Na sociálních sítích lidé často staví na odívání sami sebe – hlásají do světa, co umí a co všechno dokázali – a to je pravý opak pokory.
- **Učte dítě, aby se dokázalo rychle omluvit.** Když udělá něco špatně, pomozte mu, aby si to uvědomilo a uznalo svou chybu.

Ved'te děti k vděčnosti.

BIBLE ŘÍKÁ: „Ukažte, že jste vděční.“ (Kolosanům 3:15)

- **Vděčnost za věci kolem nás.** Děti by si měly vážit přírody a uvědomovat si, jak moc ji potřebujeme k životu. Potřebujeme vzduch, abychom mohli dýchat, vodu, abychom měli co pít, a potravu, abychom měli co jíst. Povídejte si s dítětem o takových věcech, abyste v něm vzbudili ocenění, úžas a vděčnost za všechno krásné kolem nás.
- **Vděčnost za druhé lidi.** Připomínejte dítěti, že každý člověk nad ním v nějakém ohledu vyniká. A tak spíš než aby na schopnosti a dovednosti druhých žárlilo, může se od nich učit.
- **Projevování vděčnosti.** Učte dítě, aby umělo říkat „děkuju“ a aby jeho slova vycházela ze srdce. Dá se říct, že vděčnost je stavebním kamenem pokory.

Učte děti, že je důležité dělat něco pro druhé.

BIBLE ŘÍKÁ: „Každý ať pokorně pokládá druhé za přednější, než je sám; nevyhledávejte každý to, co je ve vašem zájmu, ale každý ať spíš myslí na zájmy ostatních.“ (Filipanům 2:3, 4, *Jeruzalémská bible*)

- **Zapojte dítě do domácích prací.** Kdybyste dítě z domácích prací vynechávali, mohli byste mu tím nepřímo říkat „Jsi příliš důležitý, než abys něco takového dělal“. Domácí povinnosti by dítě mělo udělat jako první a teprve potom si jít hrát. Vysvětlete mu, jak děláním domácích prací pomůže druhým a že si ho za to budou vážit a mít ho rádi.
- **Zdůrazňujte, že pomáhat druhým má velkou hodnotu.** Dělat něco pro druhé výrazně přispívá k tomu, aby z dítěte vyrostl zralý dospělý člověk. Proto svoje dítě povzbuzujte, aby si všímalo, kdo potřebuje pomoc. Povídejte si s ním, co pro takové lidi může udělat. Podporujte ho v jeho snaze a chvalte ho.

Jděte příkladem

- Vidí moje dítě, že i já občas potřebuju pomoc druhých?
- Mluvím o druhých pozitivně a s oceněním, nebo je shazuju?
- Může moje dítě vidět, že druhým rád pomáhám?

Co se osvědčilo

„Dcera nám vyprávěla o spolužačce, která je prý zlá a ostatní ji nemají rádi. Řekla jsem jí, aby se zamyslela, co ta spolužačka možná zažívá doma, a že ne každý má pěknou rodinu. To dceři pomohlo pochopit, že není lepší než druzí. Možná má prostě jenom lepší podmínky.“ (Karen)

„Naše dcery povzbuzujeme, aby měly ze školy radost a prostě dělaly, co je v jejich silách, bez toho, aby se porovnávaly s ostatními. Chceme, aby věděly, že ani my je nebudeme s ostatními srovnávat.“ (Marianna)

3. VĚC

JAK BÝT HOUŽEVNATÝ

CO JE HOUŽEVNATOST?

Houževnatý člověk dokáže překonávat překážky a vzpamatovat se ze zklamání. Houževnatost se získává zkušenostmi. Stejně jako se dítě nemůže naučit chodit bez toho, aby občas spadlo, člověk se nemůže naučit úspěšně procházet životem bez toho, aby občas zažil nějaké problémy.

PROČ JE HOUŽEVNATOST DŮLEŽITÁ?

Některé děti jsou hodně špatné z toho, když se jim něco nepovede, procházejí těžkou situací nebo je někdo upozorní na jejich chyby. Jiné v takové chvíli úplně rezignují. Je ale potřeba, aby pochopily, že:

- Ne vždycky se nám všechno podaří. (Jakub 3:2)
- Každého někdy potkají problémy. (Kazatel 9:11)
- Konstruktivní kritika nám pomáhá se zlepšovat. (Příslaví 9:9)

Houževnatost vašemu dítěti pomůže, aby se dokázalo různým životním situacím postavit čelem.

JAK NAUČIT DĚTI HOUŽEVNATOSTI

Když se jim něco nepovede.

BIBLE ŘÍKÁ: „Spravedlivý ... může padnout i sedmkrát, a jistě vstane.“ (Příslaví 24:16)

Pomozte dítěti, aby dokázalo zhodnotit vážnost situace. Třeba se může stát, že ve škole zkaží test. Jak to ponese? Mohlo by z toho být na dně a říkat: „Mně se nikdy nic nepovede!“

Když chcete dítě naučit houževnatosti, pomozte mu vymyslet plán, jak může danou věc přistě

UČTE DÍTĚ ODMALIČKA

Když se dítě dokáže vzpamatovat ze zklamání a vlastních chyb, je pravděpodobnější, že se nebude vzdávat při učení nových věcí a nakonec v nich bude dobré.

zvládnout líp. Díky tomu bude mít nad problémem kontrolu, místo aby se stalo jeho obětí.

Zároveň si dejte pozor, abyste problém neřešili za dítě. Pomozte mu přijít na to, jak ho může vyřešit samo. Například se ho můžete zeptat: „Co můžete udělat, abys probíranou látku líp pochopil?“

Když se děti ocitnou v těžké situaci.

BIBLE ŘÍKÁ: „Nevíte, jaký bude váš život zítra.“ (Jakub 4:14)

Život je nepředvídatelný. Kdo je dnes bohatý, může být zítra chudý, a kdo je dnes zdravý, může být

zítra nemocný. „Rychlý nemusí zvítězit v běhu, hrdina nemusí vyhrát boj,“ píše se v Bibli. „Všechny je totiž postihuje čas a nepředvídaná událost.“ (Kazatel 9:11; *Slovo na cestu*)

Je správné, že děláte maximum, abyste své dítě chránili před nebezpečím. Přesto není možné, abyste ho uchránili před vším špatným, co ho může potkat.

Pochopitelně ještě není dost staré, aby mohlo ztratit práci nebo mít finanční problémy. Můžete mu ale pomoci, aby se dokázalo vypořádat s jinými náročnými situacemi – třeba se ztrátou kamaráda nebo smrtí někoho z rodiny.*

Když se děti setkají s konstruktivní kritikou.

BIBLE ŘÍKÁ: „Poslechni radu . . . , abys byl příště moudřejší.“ (Příslaví 19:20, *Bible21*)

Konstruktivní kritika není šikanování. Je to upozornění na jednání nebo postoj, které je potřeba změnit.

Když dítě naučíte, aby dokázalo oprávněnou kritiku přijmout, oba si ušetříte mnoho bolesti. John, který má tři děti, říká: „Když rodiče pořád žehlí průšvihy svých dětí, děti se ze svých chyb nikdy nepoučí. Budou se plácet v jednom problému za druhým a vy budete celý život běhat za nimi a hasit požáry, které způsobily. Zkazíte tím život jak dětem, tak sobě.“

Jak můžete dítěti pomoci, aby si konstruktivní kritiku vzalo k srdci? Když se s ní setká – ať už ve škole, nebo kdekoli jinde – odolejte nutkání hned prohlásit, že je nespravedlivá. Místo toho se ho můžete zeptat:

- „Proč myslíš, že ti to ten člověk řekl?“
- „Jak se v té věci můžeš zlepšit?“
- „Co uděláš, až budeš v takové situaci příště?“

Pamatujte, že konstruktivní kritika je pro vaše dítě užitečná, a to nejenom teď, ale i do budoucna.

* Viz článek „Pomozte svému dítěti překonat zármutek“ ve *Strážné věži* z 1. července 2008.

Jděte příkladem

- Uznávám svoje chyby, nebo je svádím na druhé?
- Mluvím o věcech, které se mi nepovedly, a jak jsem se z nich poučil?
- Zesměšňuju druhé, když udělají nějakou chybu?

Co se osvědčilo

„Nechránili jsme děti před každou překážkou, selháním nebo chybou. To, že jsem sám musel v dětství takové věci zvládat, ze mě udělalo lepšího člověka. Myslím, že z obou dětí vyrostli vyrovnaní dospělí právě proto, že jsme je nerozmazlovali.“ (Jeff)

„Když jsme s manželkou našim dětem nějak ukřivdili, vždycky jsme se jim omluvili. Myslím si, že rodiče by měli s dětmi mluvit o svých chybách a nezdarech, aby jim ukázali, že takové věci k životu prostě patří.“ (James)

4. VĚC

JAK BÝT ZODPOVĚDNÝ

CO TO ZNAMENÁ BÝT ZODPOVĚDNÝ?

Zodpovědní lidé jsou spolehliví. Svědomitě pracují na zadaných úkolech a dokončují je včas.

Zodpovědnosti se můžou začít učit už hodně malé děti, i když toho ještě nezvládnou tolik. Kniha *Parenting Without Borders* říká: „Když je dítěti 15 měsíců, začíná být schopné nějakým způsobem spolupracovat a zhruba v 18 měsících se v něm probouzí touha zapojit se do činností, které kolem sebe vidí.“ Kniha pokračuje: „V mnoha kulturách je běžné, že ochotu dětí zapojit se do práce začínají rodiče podporovat hlavně ve věku od pěti do sedmi let. I takto malé děti jsou schopné zdatně pomáhat s mnoha domácími pracemi.“

PROČ JE DŮLEŽITÉ BÝT ZODPOVĚDNÝ?

Možná už jste slyšeli o „bumerangové generaci“. Jde o mladé lidi, kteří po dosažení dospělosti odejdou z domova a snaží se žít samostatně, ale pak se nezvládnou vypořádat s existenčními problémy a vrátí se k rodičům. Někdy to tak dopadne proto, že je nikdo nenaučil hospodařit s penězi, starat se o domácnost nebo být v každodenním životě zodpovědný.

Je tedy nejlepší, když své děti už teď připravujete na odpovědnosti, které je čekají v dospělosti. „Určitě byste je nechtěli vést tak, že na vás budou až do osmnácti závislé, a potom je katapultovat do reálného světa,“ říká kniha *How to Raise an Adult*.

JAK NAUČIT DĚTI ZODPOVĚDNOSTI

Dávejte jim domácí práce.

BIBLE ŘÍKÁ: „Každá námaha přinese prospěch.“
(Příslaví 14:23, *Český studijní překlad*)

Malé děti jsou nadšené, když můžou rodičům s něčím pomáhat. Těto jejich přirozené touhy mů-

UČTE DÍTĚ ODMALIČKA

Děti, které se učí být zodpovědné, budou v dospělosti umět líp řídit svůj život.

žete využít a přidělovat jim v domácnosti různé práce.

Některým rodičům se do toho nechce. Říkají, že jejich děti si každý den nosí ze školy hromadu úkolů, tak proč je ještě zatěžovat dalšími věcmi.

Když ale děti dělají domácí práce, je pravděpodobnější, že jim škola půjde líp, protože se doma naučí přijímat a dokončovat zadané úkoly. Kniha *Parenting Without Borders* navíc říká, že „když u malých dětí ignorujeme jejich touhu pomáhat, začnou si myslet, že přispívat ke společnému úsilí není důležité... Také začnou očekávat, že druzí budou dělat věci za ně.“

Jak vyplývá z této citace, domácí práce děti učí, aby byly spíš těmi, kdo dávají a pomáhají, než tě-

mi, kdo berou a nechávají si sloužit. Díky domácím pracím si děti uvědomují, že mají v rodině svoje důležité místo – a že vůči ní mají i určitou odpovědnost.

Naučte děti přijmout odpovědnost za svoje chyby.

BIBLE ŘÍKÁ: „Naslouchej radě a přijímej ukázněvaní, abys v budoucnosti zmoudřel.“ (Příslaví 19:20)

Když vaše dítě udělá nějakou chybu – třeba když nechtěně poničí majetek někoho jiného – nesnažte se ji zatajit. Děti jsou schopné nést následky svého jednání. V tomto případě to znamená, že se omluví, a možná dokonce škodu nahradí.

Když dítě pochopí, že za svoje chyby a selhání nese odpovědnost, pomůže mu to

- být poctivé a upřímné
- nesvalovat vinu na druhé
- nevymlouvat se
- omluvit se, když je to namístě

NÁSLEDKY MAJÍ I SVĚTLOU STRÁNKU

„Děti dělají chyby. Je ale velmi důležité, aby rodiče v takových chvílích pamatovali, že když děti nesou následky, můžou se z toho hodně naučit,“ píše pedagožka Jessica Laheyová v časopise *Atlantic*. „Rok co rok jsou mými ‚nejlepšími‘ studenty – to znamená takovými, kteří jsou nejšťastnější a úspěšně proplouvají životem – ti, kdo nebyli chráněni před selháním, museli nést odpovědnost za své chyby a byli vedeni k tomu, aby se i přes různé přešlapy snažili být co nejlepšími lidmi.“

Jděte příkladem

- Jsem pracovitý, dochvilný a umím si věci organizovat?
- Vidí moje děti, že pomáhám s domácími pracemi?
- Uznávám svoje chyby a dokážu se za ně omluvit?

Co se osvědčilo

„Když jsem vařila, děti mi už odmala pomáhaly. Když jsem skládala prádlo, skládaly ho se mnou. Když jsem utírala prach, utíraly ho taky. Práce pro ně byla zábava. Byly rády, že můžou být se mnou a dělat to co já. Tímhle způsobem se naučily být zodpovědné.“
(Laura)

„Jednou jsem našeho malého syna přiměla, aby zavolal naší známé a omluvil se, že na ni byl drzý. Během let se musel hodněkrát omluvit za to, že řekl něco, co bylo sice upřímné, ale nelaskavé. Díky tomu teď nemá problém se omluvit, když udělá nějakou chybu.“ (Debra)

5. VĚC

JE PROSPĚŠNÉ UČIT SE OD DOSPĚLÝCH

KDO BY MĚL DĚTI UČIT?

Děti ve svém životě potřebují dospělé, kteří je budou vést a radit jim. Jako rodiče jste v té nejlepší pozici, abyste tuto roli zastali. Vlastně je to vaše povinnost. Pomáhat a radit vašim dětem ale můžou i jiní dospělí.

PROČ JE VLIV DOSPĚLÝCH DŮLEŽITÝ?

V mnoha zemích děti tráví s dospělými jenom málo času. Jak to?

- Velkou část dne jsou děti ve škole, kde počet žáků převažuje nad počtem učitelů a dalších dospělých.
- Po škole se některé děti vrací do prázdného domu nebo bytu, protože oba rodiče musí být v práci.
- Jedna studie ukázala, že ve Spojených státech tráví děti ve věku od 8 do 12 let každý den průměrně asi šest hodin zábavou u televize a elektronických zařízení.*

Kniha *Hold On to Your Kids* říká: „Mladí nehledají rady, vzory a pomoc u svých matek, otců, učitelů a dalších zodpovědných dospělých, ale u ... svých vrstevníků.“

JAK DĚTI DOBŘE VĚST

Věnujte jim čas.

BIBLE ŘÍKÁ: „Vychovej chlapce podle cesty, která je pro něho; i když zestárne, neodbočí z ní.“ (Příslaví 22:6)

Děti přirozeně hledají rady a pomoc u rodičů. Odborníci říkají, že dokonce i v době, kdy se z dětí

* Ze studie taky vyplynulo, že mladí ve věku od 13 do 19 let takto stráví průměrně téměř devět hodin denně. V těchto statistikách není zahrnutý čas, který děti a teenageri tráví na internetu ve škole nebo při děláni domácích úkolů.

UČTE DÍTĚ ODMALIČKA

Když si dítě nechává radit a pomáhat od dospělých, nejspíš z něj vyroste moudrý a rozumný člověk.

stávají teenageri, si rad od rodičů většinou váží víc než rad od vrstevníků. „Když děti dospívají a prochází ranou dospělostí, rodiče mají dál významný vliv na jejich postoje a chování,“ píše dr. Laurence Steinberg v knize *You and Your Adolescent*. A dodává: „Dospívající děti zajímá, co si myslíte, a poslouchají, co říkáte, i když ne vždycky to přiznají nebo s vámi ve všem souhlasí.“

Využijte toho, že k vám děti přirozeně vzhlíží. Věnujte jim čas, mluvíte s nimi o svých názorech a hodnotách a předávejte jim své zkušenosti.

Pomáhat může i někdo jiný.

BIBLE ŘÍKÁ: „Moudrý bude ten, kdo se stýká s moudrými.“ (Příslaví 13:20, *Slovo na cestu*)

Znáte někoho dospělého, kdo by mohl být pro vaše dospívající dítě dobrým rádcem a pomocníkem? Co kdybyste zařídili, aby spolu trávili čas? To samozřejmě neznamená, že byste se měli zbavovat své rodičovské odpovědnosti. Ale pomoc důvěryhodného dospělého, u kterého jste si jisti, že vašemu dítěti neublíží, může vaši výchovu dobře doplňovat. V Bibli se píše o Timoteovi, kterému – dokonce i v dospělosti – hodně dávalo, že může trávit čas s apoštolem Pavlem. A Pavel byl zase rád, že může mít přítele, jako je Timoteus. (Filipanům 2:20, 22)

Dnes už mnohé rodiny nejsou tolik pohromadě jako dřív, protože prarodiče, strýčkové, tety a další příbuzní žijí v různých částech světa. Jestli je to i váš případ, zkuste vytvářet příležitosti, při kterých se vaše dospívající děti můžou učit od dospělých, kteří mají vlastnosti, jaké byste u svých dětí rádi viděli.

ČAS STRÁVENÝ S DOSPĚLÝMI

„Když moje děti vyrůstaly, trávily čas s dospělými, kteří byli různého věku, měli různé zájmy a zažili různé věci. To dětem pomohlo podívat se na život jejich očima. Třeba úplně žasly, když jim moje babička vyprávěla o svém dětství a řekla, že její rodina měla jako první doma elektrinu. Popisovala, jak k nim chodili lidi z okolí, jenom aby stáli v kuchyni a dívali se, jak se světlo rozsvěčuje a zase zhasíná. Díky tomu vyprávění děti viděly, jak jiný byl tehdy život. Taky se dozvěděly něco o svojí prababičce a to jim pomohlo, aby měly úctu k ní i k ostatním starším lidem. Když děti tráví víc času s dospělými – a míjí s dětmi ve svém věku – umožňuje jim to vidět život z jiného úhlu.“ (Maranda)

Jděte příkladem

- Jsem pro svoje děti dobrým vzorem?
- Vidí moje děti, že i já si nechám poradit od zkušenějších?
- Trávím s dětmi čas a dávám jim tak najevo, že jsou pro mě důležité?

Co se osvědčilo

„Občas jsem do něčeho zabraný a najednou přijde dcera, že si chce o něčem popovídat. Vždycky se jí snažím dát přednost před ostatními věcmi, i když jí někdy musím říct, aby chvilku počkala, než jí budu moct věnovat stoprocentní pozornost. Kromě toho se jí s manželkou snažíme dávat dobrý příklad, aby viděla, že to, co jí učíme, taky sami děláme.“ (David)

„Když se nám narodila dcera, s manželem jsme se rozhodli, že nebudu chodit do práce, ale budu s ní doma, abych se jí mohla věnovat. Vůbec toho nelituju. Je důležité být s dětmi co nejvíc, abyste je mohli vychovávat a radit jim. A co je hlavní, když jste s nimi, vidí, že vám na nich záleží.“ (Lisa)

6. VĚC

JE POTŘEBA MÍT MORÁLNÍ HODNOTY

CO JSOU MORÁLNÍ HODNOTY?

Lidé s vysokými morálními hodnotami umí jasně rozlišit, co je dobré a špatné. Jejich vnímání dobrého a špatného se nemění v závislosti na jejich momentálních pocitech. Je založené na souboru pevných zásad, které ovlivňují jejich jednání – a to i tehdy, když je nikdo nevidí.

PROČ JSOU MORÁLNÍ HODNOTY DŮLEŽITÉ?

Děti jsou bombardované zkreslenými názory na morálku. Dostávají se k nim přes spolužáky, hudbu nebo různé filmy a televizní pořady. Pod vlivem takových názorů mohou děti začít pochybovat o morálních zásadách, kterým je učí rodiče.

Platí to hlavně o náctiletých. Kniha *Beyond the Big Talk* říká, že děti v tomto věku „musí chápat, že vrstevníci a média na ně budou vyvíjet intenzivní tlak, aby chtěly být oblíbené a přizpůsobily tomu svoje chování. Proto se potřebují naučit rozhodovat v souladu se svými hodnotami a přesvědčením, i když to může znamenat jít proti kamarádům.“ Je jasné, že takové věci musí rodiče svoje děti začít učit ještě předtím, než se z nich stanou teenageři.

JAK NAUČIT DĚTI MORÁLNÍM HODNOTÁM

Vštěpujte jim, co je dobré a špatné.

BIBLE ŘÍKÁ: „[Zralí lidé] cvičili svou vnímavost, aby rozlišovali mezi správným a nesprávným.“ (Hebrejcům 5:14)

- Pomáhejte dítěti vytvořit si „morální slovníček“. Na každodenních situacích jim ukazujte různé kontrasty: „Tohle je poctivé, tohle nepoctivé.“ „Tohle je laskavé, tohle nelaskavé.“ „Takhle se chová pokorný člověk, takhle pyšný člověk.“ Časem dítě pochopí, jak se chovají lidé s vysokými morálními hodnotami.

UČTE DÍTĚ ODMALIČKA

Když děti vidí, že jsou rodiče poctiví, pravděpodobně samy dokážou odolat pokušení udělat něco nepoctivého, až se jim k tomu naskytne příležitost.

- Vysvětlujte důvody, proč je něco dobré nebo špatné. Můžete dítěti položit otázky jako třeba: Proč vždycky stojí za to být poctivý? Jak může lhaní poškodit přátelství? Proč není správné krást? Snažte se zapůsobit na jeho rozvíjející se svědomí a logické myšlení.
- Vyzdvihujte pozitivní výsledky toho, že se člověk drží vysokých morálních hodnot. Můžete říct: „Když budeš poctivý, druzí ti budou důvěřovat“ nebo „Když budeš laskavý, lidé s tebou budou rádi.“

Snažte se, aby morální zásady charakterizovaly celou vaši rodinu.

BIBLE ŘÍKÁ: „Prokazujte, co sami jste.“ (2. Korintňanům 13:5)

- Morální zásady, které svoje dítě učíte, by měla dodržovat celá rodina. Pak můžete popravdě říct:

„V naší rodině nelžeme.“

„Nebijeme druhé a nekřičíme na ně.“

„Jeden druhého neurážíme.“

Vaše dítě uvidí, že morální zásady nejsou jenom pravidla, kterými se musí řídit, ale že vaši rodinu charakterizují.

- Často si s dítětem o morálních hodnotách vaší rodiny povídejte. Používejte každodenní situace jako názorné příklady. Můžete taky porovnávat vaše hodnoty s těmi, o kterých se dítě dozívá v televizi nebo ve škole. Pokládejte mu otázky jako třeba: „Co bys udělal ty?“, „Jak by se podle tebe v takové situaci zachovala naše rodina?“

Posilujte v dětech odhodlání držet se morálních zásad.

BIBLE ŘÍKÁ: „Držte se dobrého svědomí.“ (1. Petra 3:16)

- **Chvalte dítě za dobré chování.** Když se dítě v nějaké situaci přidrží vysokých morálních hodnot, pochvalte ho za to a vysvětlete mu, proč to bylo dobře. Například můžete říct: „Byl jsi poctivý. Jsem na tebe hrdý.“ Když se dítě přizná, že něco provedlo, nejdřív ho pochvalte za jeho upřímnost a teprve potom vyvoďte z jeho chyby nějaké důsledky.
- **Nepřehlížejte špatné chování.** Pomozte dítěti, aby dokázalo přijmout odpovědnost za svoje jednání. Mělo by vědět, co udělalo špatně a jak jeho chování vybočuje z hodnot, kterými se vaše rodina řídí. Někteří rodiče svoje děti za špatné chování nenapomínají, protože nechtějí, aby kvůli tomu byly skleslé. Když si ale s dítětem o jeho chování promluvíte, pomůže mu to, aby se jeho svědomí učilo citlivě rozlišovat dobré od špatného.

Pokud si přejete další informace o výchově dětí, navštivte stránky jw.org nebo načtete QR kód.

Jděte příkladem

- Vidí děti v mých slovech i skutcích, že žiju podle hodnot, které jsou pro naši rodinu důležité?
- Zastáváme s manželským partnerem stejné hodnoty?
- Když se někdy svými morálními hodnotami neřídím, omlouvám si to v sobě nebo nahlas slovy „U dospělých to nevadí“?

Co se osvědčilo

„Na příkladu jiných lidí jsme dětem ukazovali, k čemu dobrému to vede, když má člověk vysoké morální hodnoty. Taky jsme to porovnávali s tím, jak dopadli lidé, kteří se nerozhodovali moudře. Když děti vyprávěly o nějakém spolužákovi, který se v něčem rozhodl špatně, rozebrali jsme to s nimi, aby neudělaly stejnou chybu.“ (Nicole)

„Už když byla naše dcera hodně malá, říkali jsme jí, že má dvě možnosti – buď se rozhodne dobře, nebo špatně. A taky jsme jí vždycky vysvětlili, k čemu každá z těch možností povede. Díky tomu se naučila rozhodovat. To bylo dost důležité, protože ať už je člověk jakkoli starý, v životě musí pořád dělat nějaká rozhodnutí.“ (Yolanda)

DALŠÍ RADY PRO RODIČE

Jak jste si mohli všimnout, myšlenky v tomto časopise jsou založené na Bibli. Jsou v ní ty nejlepší rady pro šťastný život. Každému členu rodiny můžou pomoci správně se rozhodovat a mít dobrý úsudek. (Příslaví 1:1–4)

BIBLE TAKÉ ODPOVÍDÁ NA DŮLEŽITÉ ŽIVOTNÍ OTÁZKY, JAKO TŘEBA:

- Jaký je smysl života?
- Může Bůh za to, že je tolik trápení?
- Co se s námi stane po smrti?

Chceme vás povzbudit, abyste Bibli sami prozkoumali. Dozvíte se odpovědi na tyto otázky a ještě víc. Podívejte se na video *Proč studovat Bibli?* Načtete QR kód nebo navštivte stránky jw.org.

Toto i předchozí
čísla časopisu
zdarma ke stažení

Bible online
ve víc než
150 jazycích

Navštivte
stránky jw.org[®]
nebo načtete
QR kód

919.2-B
190409